

SERIA

C

NUMĂRUL

53

222161

CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

„DIN LUMEA LARGĂ”

DIRECȚ. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A. ODOBESCU

DE

AL. TZIGARA-SAMURCAȘ
PROFESOR UNIVERSITAR

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei

Seria A. „ȘTIINȚA PENTRU TOȚI“.

Nr.

1. Cum era omul primitiv de I. SI-MIONESCU.*
2. Viața omului primitiv de I. SI-MIONESCU.*
4. Albinele de I. A. DĂDĂRĂU.
5. Furnicile de I. A. DĂDĂRĂU
9. Viața Plantelor de I. SIMIONESCU*
- 10-11. Pastur de C. MOTAȘ.
13. Telefonie fără fir de TR. LALESCU
14. Porumbelii mesageri de V. SA-DOVEANU.
15. Planeta Marte de ION PAȘA.
16. Delta Omer la Einstein de GENERAL SC. PANAITESCU.
17. Cum vedem de DR. I. GLĂVAN.
18. Razele X. de AL. CIȘMAN.
19. Omul dela Căcuteni de I. SI-MIONESCU.
20. Protozoarele de I. LEFȘI.
21. Fulgerul și trăsnetul de C. G. BRĂDEȘTEANU.
22. Nebuloasele gazoase de M. E. HEROTANU.
23. Bacteriile folositoare de I. POPU-CĂMPEANU.
24. Scrisori cerești (Meteorite) de I. SIMIONESCU.
25. Din istoricul electricității de STEL. C. IONESCU.
26. Mercur și Venus de C. NEGOIȚĂ.
27. Reumatism și arterioscleroză de DR. M. CĂHĂNESCU.
28. Oameni de înălțativă de APOSTOL D. CULEA.
29. Henri Ford de ING. N. GANEA.

Nr.

30. Musca de I. ALBERȘANU.
31. Ciupercile de I. POPU-CĂMPEANU.
32. Cifrele de G. M. LIZĂRESCU.
33. Animale de demult de I. SIMIO-NECU.
34. Lămurirea potopului de I. SIMIO-NECU
35. Din viața oamenilor întreprin-zători de APOSTOL D. CULEA.
36. Societatea națiunilor de AETUR GOROVEI.
37. Ficatul și boalele lui de DR. M. CĂHĂNESCU.
38. Electrochimia și electroliza de N. N. BOTEZ
39. Noțiuni de electricitate de ING. CAȘETLI.
40. M. Berthelot de CĂPIT M. ZAPAN
41. Izvoare actuale de energie de E. SEVERIN.
42. Goethe ca naturalist de PROF. I. SIMIONESCU.
43. Viața'n munți de I. SIMIONESCU*
44. Principii de biologie de I. SIMIO-NECU.
- 45-46. Fauna Mării Negre de BICESCU M. și CĂRĂȘU S.*
47. Vitaminele de DR. N. GAVRILESCU*
48. Petrolul de I. SIMIONESCU*
50. Șobolani și șoareci de PROF. RADU VLĂDESCU.*
51. Viața la Ecuator del SIMIONESCU*
52. Viața la tropice de I. SIMIONESCU*
53. E. Roux de PROF. DR. G. MARILESCU*
54. Cutremurele de I. SIMIONESCU*

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI“.

Nr.

1. Îngrijirea păsărilor de PROF. C. MOTAȘ.
4. Despre tovarășii de PREOT C. DRON
3. Despre scarlatină de DR. I. GHEORGHIU
4. Livada din sămburi de G. GHEOR-GHIU.

Nr.

7. Morcovii și alte legume de P. ROZIADE
8. Siliisul de DR. E. GHEORGHIU.
10. Votul obștesc de A. GOROVEI.
11. Creșterea porcilor de C. OESCU.
14. Pelagra de PROF. V. BABEȘ.
15. Alegerea semințelor de C. LACU-ȚIAȘU.

SERIA C.

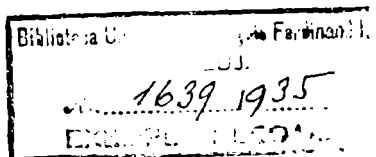
No. 53

**CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ**

A. ODOBESCU

DE

AL. TZIGARA-SAMURCAȘ
PROFESOR UNIVERSITAR

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

3815—935

BCU Cluj / ~~Centre University~~ Library Cluj

322161

ALEX. ODOBESCU

A. ODOBESCU

23.VI, 1834—10.XI, 1895

S'a scurs un veac dela nașterea lui Odobescu și, totuși, în loc de a se depărta, el se apropie tot mai mult de nouile generații. Pe când cei cari având încă vie amintirea ființei lui și trăind deci sub vraja farmecului său se tot răresc, sporește din potrivă falanga celor câștigați numai prin valoarea operelor sale. Dovada numărului tot mai mare al cetitorilor, ca să nu zicem al admiratorilor lui, ne-o dau edițiile succesive ale scrierilor sale.

Rămas fără întrerupere în circulație, el pătrunde tot mai adânc în conștiința poporului, iar reeditările proaspete de acum asigură trăinicia monumentului *aere perennius*, prin care el va străluci în veci în *Camposanto* literelor române.

Peste el nu se mai poate întinde giulgiul nepăsării sub care zac, uitați pentru totdeauna, atâția dintre contimporanii lui, dispăruți mai de curând dintre noi.

Centenarul unui așa de însemnat reprezentant cultural merită să fie semnalat, la noi mai ales

unde întreaga mişcare intelectuală este așa de tânără, încât de abia are un secol de existență.

Căci în afară de rarile excepții, din veacurile mai îndepărtate, ale unor cronicari și voievozi iubitori și promotori de cultură, civilizația noastră modernă nu se închiagă definitiv decât pe la mijlocul secolului trecut.

Făuritorii Unirii Principatelor sunt precursorii culturali ai fericitei domnii a Regelui Carol I, prin care România începe să-și afirme locul ei, bine hotărât dela început, în ciclul culturii universale. Rolul principal l'au avut, în mod firesc, mai întâi corifeii politici, dintre care unii, ca Ion Ghica în Muntenia și Mihail Kogălniceanu în Moldova, erau totodată și însemnați cărturari.

Din prima generație a marilor promotori ai diferitelor curente culturale face parte și Alexandru Odobescu, căruia îi revine, în afară de meritele sale literare, titlul de întemeietor nu numai al studiului arheologiei dar și al istoriei artei românești, în genere.

Și oricând, în decursul vremurilor, se va vorbi de începuturile culturii artistice în țară, numele lui Odobescu va trebui amintit cu aceeași recunoscătoare evlavie cu care și noi îl pomenim azi. Căci el, cel dintâi, a tras primele brazde în ogorul înțelenit până la el al artei pământene.

Vasta lui cultură, foarte temeinică și variată deși autodidactă, simțul său critic așa de dezvoltat, și mai presus de toate limba sa aleasă fac ca ope-

rele lui, atrăgătoare prin conținut, să rămâe modele clasice în privința formei.

Din toate generațiile până azi, el este singurul a cărui carieră prezintă cea mai neașteptată desfășurare.

Ministru la 29 ani, Odobescu sfârșește la 61 de ani scriind abecedare pentru copiii claselor elementare.

Această intervertire neobișnuită a soartei lui nu trebuie atribuită neputinței de a urma pe calea așa de fericit inaugurată de tânărul ministru, ci numai puterii voinței sale de a-și consacra activitatea unui alt ideal mai folositor și mai frumos decât cel al politicei.

Temperament de artist, mândru mai presus de toate de libertatea acțiunii și cugetării sale, el nu putu să îndure jugul disciplinei oarbe de partid, nici chiar în situația dominantă prin care debutase.

În calitate de Ministru al Instrucțiunii și al Cultelor, în 1863, având în privința mănăstirilor închinete alte păreri decât acelea ale lui Vodă Cuza și ale atotputernicului Mihail Kogălniceanu, Odobescu publică sub pseudonimul „L'Archimandrite Agathon Otménédec” un memoriu susținând opinia sa în această chestiune, anume ca veniturile sechestrate să fie întrebuințate pentru dezvoltarea și răspândirea culturii românești.

Nevoind să cedeze, el se retrase din minister și totodată pentru totdeauna și din viața publică.

El reveni, cu atât mai multă ardoare la studiile sale preferite, inaugurate încă din 1851, în revista «Junimea Română» a studenților din Paris.

Intors, în 1854, în țară, Odobescu colaborează dela 1855 la „România literară“ a lui Vasile Alexandri și la „Revista Carpaților“ a lui Gheorghe Sion, unde apăru pentru prima dată „Doamna Chiajna“. La 1861, el fondă, împreună cu Crețianu, arhitectul D. Berindey și alții „Revista Română“, în care apărură apoi interesantele sale studii.

În urma călătoriilor sale în țară, i se desvăluiră comorile de artă veche românească, al căror apărător și admirator sincer el rămase până la sfârșitul vieții sale.

În 1865 se întoarse la Paris spre a organiza participarea României la Expoziția Universală din 1867, dând, în colaborare cu P. S. Aurelian, raportul intitulat „Notice sur la Roumanie“. Dar nici această însărcinare oficială, precum nici numirea sa ca secretar al Legațiunii din Paris, ministru fiind Vasile Alexandri, nu l-au putut hotărî pe Odobescu să părăsească studiul antichităților din țară, căroră, de aci încolo, el se consacră de-a-întregul.

Alles membru al Academiei la 1870, el fu, împreună cu Alecsandri și cu Titu Maiorescu, susținător aprig al adevăratei limbi românești. Punând din nou în circulație o sumă de archaisme, inerente descrierilor de obiecte și obiceiuri din trecut, și împerechindu-le cu împrumuturi fericite din sorgintea nesecată a graiului curat popular, Odobescu a contribuit mult la îmbogățirea limbei literare. El se distinge printr'un sentiment foarte just în alegerea vocabulelor și o măestrită nuanțare a

frazei bine ritmată. Umorel său atât de sarcastic a înlesnit mult ridicularizarea tendințelor de latinizare cu deasila, preconizate de Maxim, Laurian și alții.

Nu vom revizui acum întreaga activitate a acestui spirit așa de vast și de variat. Studii mai amănunțite s'au publicat în „Convorbiri literare” din Noembrie 1907 și din Iulie--Sept. 1934 arătând locul aparte pe care el îl ocupă în conspectul general al literaturii și gândirii, al învățământului și al artei românești. În ultimele „Convorbiri literare” s'au publicat inedite ale lui Odobescu și o bibliografie completă a operilor sale.

D-l S. Mehedinți a fixat în 1907 locul de cinstire ce se cuvine maestrului său „în rândul întâi al scriitorilor renașterii noastre din veacul trecut”.

Deși „acest *magister elegantiarum* avea în literatură un crez deosebit pentru forma în sine.. ca un *antiquus* ce era, Odobescu, cu toată adorarea formei, s'a păzit însă de a aluneca în eroarea acelor care sfârșesc prin a ajunge la-a manieră. Deșertăciunea „stilului pentru stil” nu la ispitit”, încheie interesanta și documentata analiză a meritelor literare ale lui Odobescu.

Cu acelaș prilej al comemorării maestrului, succesorul său la direcția „Seminarului pedagogic universitar” de azi, care înlocuește „Școala normală superioară” a lui Odobescu, d-l Rădulescu-Pogoneanu consacră un lung studiu lui „Odobescu ca pedagog”, dovedind cum el a fost „legat de școală cu sufletul mai întotdeauna: în tinerețe

mai puțin, în vârsta matură mai mult, iar spre sfârșitul vieții în mod covârșitor“.

„Odobescu care prin cercetările lui arheologice și prin scrierile literare vrea să învieze trecutul; prin profesorat și prin cărți de școală vrea să pregătească viitorul”, încheie fostul său elev și autorul articolului citat.

Despre preocupările serioase ale lui Odobescu față de literaturile clasice tratează, în același număr al revistei, regretatul nostru coleg C. Litzica, arătând câteva fericite exemple de tălmăciri din autorii greci și latini și expunând justele teorii ale lui Odobescu în privința unei bune traduceri.

În studiul „Odobescu archeolog”, publicat în menționatul număr, am căutat să rezum binefăcătoarea și necontestată sa autoritate în acest domeniu, în care în deosebi se specializase.

Personalitatea lui Odobescu, atât de armonioasă și impunătoare în întregimea ei, nu pierde nimic din strălucirea sa, nici chiar atunci când o privim numai sub o singură față. Lăsând chiar la o parte neprețuita sa moștenire literară, concepțiile și operele sale din domeniul mai restrâns numai al artei ar fi singure de ajuns, pentru ca el să-și mențină locul de frunte ce și-a asigurat în istoria culturală a României.

Denumirea de archeolog, ce e strâns legată de numele lui Odobescu, nu dă o imagine justă a vastei sale activități artistice. Calificativul în sine e mult prea arhaic pentru un modern ca el. Căci, deși pe nedrept, dar de către cei mai mulți, azi

încă, arheologia e considerată ca o știință moartă, ce nu se preocupă de interesele actualității. Nu sub acest aspect trebuie văzut însă Odobescu. El știa să dea importanță și viețată epitetului pedant și mărginit. Sub haina cea veche apare o știință nouă și atrăgătoare. Odobescu e nu numai singurul reprezentant al artei clasice în țară, dar și „divulgatorul cunoștințelor de arheologie românească“, cum, cu modestie, îi place să se numească singur.

Insemnătatea lui artistică, ca și cea literară, e îndoită: pe de o parte constă în influența directă ce a avut asupra educațiunii contimporanilor săi, pe de alta în operele de o valoare netăgăduită ce ne-a lăsat. Sub primul aspect el a fost timp de o generație — și tocmai a generației celei mai bogate în personalități de mână întâi — arbitru suprem în chestiunile de artă. Timp de mai bine de un sfert de veac, nu a fost în țara românească o manifestație artistică care să nu porceadă dela el, sau să nu fie cel puțin sub directa lui înrăurire. Cuvântul lui era de toți primit cu drag și urmat cu sfințenie.

S'ar putea bănuși că Odobescu a isbutit să-și creeze această supremație nediscuțată nu numai pe temeiul adevăratelor sale talente și cunoștințe artistice, dar mai ales prin farmecul neîntrecut al personalității sale. Căci, într'adevăr, entuziasmul cu care maestrul îmbrățișa toate chestiunile de artă, căldura comunicativă și puterea de persuasiune cu care știa să le înfățișeze reușiau să convingă chiar și pe cei mai sceptici. Orice chestiune,

fie ea cât de aridă în sine, devenea atrăgătoare și simpatică prezentată fiind cu meșteșugul lui Odobescu. Aceste însușiri, cu totul inerente de persoana lui, s'au stins însă odată cu el. Azi, după scurgerea atâtor ani, farmecul firei sale și vorba sa cea caldă și plăcută, cari vor fi contribuit în bună parte la succesul de odinioară, nu ne mai pot influența. Dacă, dar, acum încă scrierile lui prezintă pentru noi acelaș interes, trebuie să le recunoaștem, în afară de cele pomenite, și alte calități într'adevăr superioare, cari singure au putut să reziste timpului.

Deși urmărind un plan bine hotărât și răspunzând cerințelor speciale ale epocii sale, Odobescu avea, pare-se, în vedere și viitorul. Planurile sale de organizarea artei în România sunt așa de minunate și larg concepute, încât și-au păstrat importanța lor chiar și astăzi.

În actualitatea scrierilor sale, chiar după atâta trecere de timp, rezidă, cred, cel mai mare merit și cea mai frumoasă laudă ce i se poate aduce. Și acest caracter de nestrămutată valoare a operei sale se explică prin concepția înaltă și unitară a celui ce a făurit-o. Căci Odobescu a fost mai presus de toate un suflet de artist. Si tot ce a făcut poartă această stampilă puternică.

Ca scriitor și conferențiar, critic sau archeolog, peste tot și întotdeauna preocuparea lui particulară este înfățișarea artistică a subiectului său. „Iubitor din fire al frumosului și al artelor frumoase”, cum singur se spovedește, el caută să pună în evidență

valoarea etică și mai ales estetică a producțiilor omenesti. „În neștiința și în neputința de a crea pe desfătătorul câmp al artelor, el se mărginește într'un rol mai modest: acela de a urmări în trecut rămășițele artei străbune și de a înregistra rezultatele cercetărilor sale, cari pot fi de vreun folos pentru arta viitoare”. (II. 275). Această misiune însă o împlinește cu atâta dragoste, încât pe nevrate deșteaptă și la alții aceeași iubire pe care o are el pentru subiectul său. Căci se vede, că de plăcere s'a consacrat acestor studii. Dacă n'ar fi fost împins de imboldul lăuntric al celor închinați artei, desigur că s'ar fi lăsat și el pradă boalei politicianismului, care bântuia și în vremea lui. El s'a simțit însă „purtat prin aplecări firești” către studiul artei, căreia și-a închinat viața întreagă. Ii era sădită în suflet noțiunea „frumosului, cel mai gingaș, cel mai ademenitor instinct al naturii omenesti”.

Era dar firesc ca o așa desăvârșită personalitate să fi avut o atât de covârșitoare influență asupra contemporanilor săi, tocmai într'o țară unde arta era așa de puțin răspândită și într'o vreme când totul era în formațiune. De aceea s'ar micșora chiar meritele lui, dacă ne-am mulțumi a-l judeca numai în cadrul restrâns al activității sale obișnuite. Pentru ca să ne putem da seamă de valoarea operei sale, unică până azi în hotarele țării noastre, va trebui să o judecăm paralel cu altele similare ale popoarelor cu mult mai vechi în civilizație decât noi. Printr'o astfel de comparație numai,

reies meritele adevărate ale lui Odobescu. Monumentala sa „Istoria arheologiei” este unică chiar în literatura străină de specialitate. Dar aspectele sub care el ni se prezintă sunt foarte variate.

Mai rămân de studiat lucrările sale de interes social și cultural precum și descrierile sale din punct de vedere geografic. Într'un capitol consacrat lui Odobescu-bibliofil s'ar arăta valoarea primei ediții din Psevdo-kinegketicos și din placheta „Fumuri arheologice” tipărite cu mare lux la Imprimeria Monitorului Oficial, al cărui director era tocmai prietenul său Zizine Cantacuzino. Și despre teatrul lui s'ar putea vorbi, fiind autorul mai multor localizări.

Fără a reveni aci asupra celor arătate în alte ocazii, vom insista numai asupra motivelor pentru care Odobescu este încă atât de apreciat chiar de tinerele generații, cari nu-l cunosc decât prin scrierile lui.

El se impune prin caracterul său eminent aristocrat. Fire aleasă, el a păstrat o distincțiune cu totul particulară nu numai în relațiunile lui personale dar și în scrierile sale. A fost, împreună cu Alecsandri, unul din rarii reprezentanți ai boierimei românești, care își făcea o fală din renumele ce își dobândise ca scriitor, disprețuind onorurile politice, după care alergau cei mai mulți contemporani ai săi.

Această particularitate a caracterului său i-a asigurat stima și simpatia tuturor. Ea este mărită și prin autoritatea dobândită ca unul dintre rarii

savanți printre scriitorii și membrii Academiei din generația sa. Inamorat de clasicism, el poseda perfect limbile vechi și se familiarizase, ca nici un altul, cu frumusețea operelor de artă, atât antice cât și moderne. Aceste cunoștințe sunt cu profuziune presărate în toate scrierile sale. „Pseudokinegheticos” stă încă singuratic în acest gen născocit de el.

Același farmec de erudiție plăcut istorisită îl au și prelegerile sale universitare, din care unele numai au fost publicate în „Istoria Archeologiei”.

Adoptând dela știința archeologică numai numele ei cel pedant, Odobescu nu numai, că-i schimbă metoda, dar îi lărgeste și cuprinsul. De unde la început ea îmbrățișa numai operele antichității clasice, el însumă sub aceeași denumire toate manifestările artistice vechi ale trecutului, fără a exclude nici chiar pe acele ale poporului român din ultimii secolii chiar. Archeologia este pentru el egală cu «istoria artelor frumoase din timpii trecuți». Incă un rezultat atins de atunci de către cercetătorul român, și care mai târziu numai s'a adoptat de toți. Dintru început deci condus de o prea justă presimțire, Odobescu inaugurase un fel nou de a trata știința sa. Sub denumirea veche de Archeologie, profesorul român făcea istoria artelor și estetica, așa cum oficial se predă astăzi în străinătate. De aceia și cursurile lui erau atât de atrăgătoare și de instructive, și astfel numai se explică marea înrâurire ce a avut asupra tuturor manifestațiunilor artistice ale timpului. Căci totdeauna

el lega operele de artă ce interpreta de evenimente similare din vremea mai apropiată de noi, căutând să atragă toate foloasele unei asemenea comparațiuni. Numeroase erau ast-fel învățămintele cursurilor sale atât de originale și atât de folositoare.

Din prefața istoriei archeologiei se desprinde îndată concepția largă a autorului despre știința ce tratează și scopul îndoit ce urmărește. În general caută „să deștepte în juna generație cultă un spirit mai serios și să-i pue la îndemână un criteriu solid, spre a judeca mai cu temeiu cultura omenirii în genere, și, în parte, moștenirile strămoșești ale patriei și ale naționalității noastre“.

Apreciind însemnătatea ce o are educațiunea artistică în dezvoltarea culturală a unei națiuni, Odobescu caută să dea cursului său pe lângă forma cea mai plăcută, deși cu conținut pur științific, și o dezvoltare cât mai mare. Având înainte un public cu totul străin de materie, el se ferește „a tâmpi printr'o practică migăloasă și stearpă mințile Junimei“, ci deșteaptă din contră interesul pentru artă și aprecierea ei.

În lumea savantă din străinătate numele său este cunoscut prin monumentală sa publicație în limba franceză asupra Tezaurului dela Petroasa.

Deși concluziile lui asupra originii tezaurului, cunoscut sub denumirea de „Cloșca cu puii de aur“, nu mai corespund teoriilor actuale, opera lui Odobescu își păstrează încă, în afară de unele amănunte comparative prea lungi și lăaturalnice, valoarea ei descriptivă. În comunicarea sa la Academie,

din Martie 1887, intitulată „Pia desideria“, Odobescu recunoaște singur concepția prea largă a operii sale, pe care o scuză prin următoarea sinceră spovedanie a intențiilor de care erau animați toți cei mai buni dintre contemporanii lui: „Dar, trebuie să mărturisim că țelurile ce voim să atingem sunt așa de multiple și de felurite, că dorințele și aspirațiunile noastre sunt așa de ferbinți și clocotitoare, încât nouă, Românilor celor mai mulți, ni se întâmplă mai tot de-a-una a îmbrățișa la-olaltă prea multe lucrări, a ne împrăștia timpul și mijloacele între numeroase cercuri de acțiune, și astfel a ne răsipi puterile în prea multe direcțiuni de o dată“.

În aceiași comunicare sânt arătate pe larg și cauzele ce au pricinuit întârzierea publicației, de atâtea ori întreruptă prin reaua voință a celor ce trebuia să o subvenționeze. Valoarea nestimată a tezaurului constă în însemnătatea artistică a pieselor care-l compun, iar nu în materialul brut, de aproape 9 kilograme, al aurului, deși de cea mai bună calitate, adică neamestecat cu alte aliaje.

După înfățișarea lor, cele 12 obiecte se impart în două categorii: unele lucrate în aur masiv, cu ornamente gravate; altele decorate cu pietre scumpe sau sticle colorate în tehnica zisă „cloisonnage“. În ediția franceză Odobescu renunțând să mai atribue tezaurul regelui Athanaric, conchide totuși că el a aparținut unui templu, și că este o lucrare a Goșilor dela finele veacului al IV-lea, în favoarea tezii lui pledând inscripția, incontestabil runică

de pe brățară cum și constatările că sub amenințările hunilor o parte din Goți au trecut Dunărea pe când alții s'au retras în Munții Buzeului, unde ar fi depus tezaurul. Din aceste considerații juste, neexactă rămâne numai concluzia referitoare la tezaur, pe care-l consideră a fi operă a Goților.

Azi e bine stabilit că comoara noastră, departe de a fi făurită de Goți în Dacia, cum ar fi dorit Odobescu, provine, parțial cel puțin, tocmai din Persia, de unde ei și-au însușit-o prin pradă sau prin schimb, întocmai după cum Turcii din Asia Mică, în secolul al XVII-lea, țesau covoare orientale pentru Sașii din Ardealul nostru.

La lumina nouilor teorii însă trebuie să conchidem că tezaurul nostru e alcătuit din prima serie de obiecte, cuprinzând toate cloisonajele în aur oriental, bine caracterizate ca de origină curat persană pe când obiectele din cealaltă serie au fost executate pentru Goți sau chiar de meșteri de ailor sau că sunt de origină și de factură locală a Dacilor, moștenitori ai artiștilor Traci. Inscripția runică a brățării dela Pietroasa dovedește numai că, la un moment dat, toate aceste obiecte, de origini diferite, au fost închinare norodului Goților sau unui templu al lor.

Originalitatea lui Odobescu însă trebuie mai ales căutată în scrierile istorice și artistice referitoare la țara românească. În aceste domenii el se prezintă ca adevărat creator, inaugurând pe de o parte schițele istorice, în care da sub o formă atrăgătoare rezultate cu totul noi, iar pe de altă

parte punând baza studiilor de artă românească, neexistente până la el.

Remarcabilă este intuiția istorică ce luminează cercetările sale, după cum în artă simțul just în aprecierea operelor și în deosebirea epocelor i-au fost cea mai bună călăuză, pentru scoaterea în evidență a celor mai alese monumente din țară. Aceste însușiri înnăscute le dezvoltase prin studiul temeinic și necurmat al originalelor.

Pedantismul contemporanilor săi, cari, sub motiv de expunere savantă, se sileau să îmbrace într-o formă greoaie și neînțeleasă concluziuni adesea problematice, contrastează cu graiul neaoș românesc și cu expunerea limpede și atrăgătoare prin care Odobescu împărtășea rezultatele importante ale cercetărilor sale.

Fără a considera erudiția ca un ultim țel al activității sale, el nu se mulțumea cu simpla înșirare de date, ci căuta întotdeauna să pătrundă sensul adevărat al documentelor ce interpreta. Pentru el un gorgan, o biserică, un potir sau orice operă de artă era privită ca un ~~un~~ martor prețios, dela care încerca să afle cât mai mult posibil asupra epocii din care provenea. Prin ajutorul lor și al hrisoavelor, al ceasloavelor și în genere al tuturor obiectelor vechi, ce cu atâta iubire și pricepere cerceta, el a căutat să desprindă și să ne facă și pe noi să înțelegem spiritul vremurilor trecute, care ne-au hărăzit aceste rămășițe scumpe.

Departa de superficialitatea și de indifeerența cu care cei mai mulți priveau documentele

artistice sau istorice, Odobescu se consacrase studiului lor cu toată inima, cu toată râvna unui bun român, mândru de a scoate la iveală străduințele culturale și năzuințele artistice ale strămoșilor noștri. Și tocmai pentru că s'a dat cu tot sufletul acestor cercetări din domeniul istoriei și al artei românești, învățământul său a fost un focar de învioreare pentru numeroșii săi auditori, pe care el îi făcea nu numai să înțeleagă, dar să și iubească operele ce le comenta.

Un minunat dascăl a fost Odobescu și ca atare el a adus marele serviciu de a fi sădit înțelegerea și dragostea artei la tinerile generații care l-au ascultat. Ca și Maiorescu, apreciind rostul misiunii sale de precursor, de inițiator al unei discipline ce prin el se introducea în Universitatea noastră, nu-și pierdu vremea cu detalii savante, ce tot n'ar fi fost pricepute de un auditoriu nepregătit, ci prin acea admirabilă carte „Istoria archeologiei” el dă o imagine nu se poate mai atrăgătoare a științei ce avea misiunea să o împământenească la noi. Alături de activitatea sa didactică, pe care o considera ca un apostolat, el puse și în practică cunoștințele sale prin numeroasele cercetări — din Dorohoi până la Vâlcea — urmate de atâtea revelatoare publicații asupra tezaurilor din cuprinsul României.

Și după cum ne asigură că „scrie pentru a sa plăcere”, tot astfel și activitatea lui artistică este așa de reușită și așa de învăluitoare, pentru că este pornită din fireasca lui iubire pentru artă.

Acțiunea lui binefăcătoare urmărită cu perseverență și cu o discreție ce rar se întâlnesc la semenii săi, a dat roadele neașteptate, care s'au ivit însă în chip așa de firesc, încât străduințele necontestate ale lui Odobeacu nu apar sub însemnătatea ce totuși o au. Căci fără de îndrumările lui și de popularizarea importanței cultului artei, am fi avut și mai multe dezastre de înregistrat în devastarea patrimoniului nostru artistic. În această direcție el va rămânea primul apostol propovăduitor al culturii artistice și al respectului față de moștenirea străbună.

În toate scrierile sale, el, deși afirmă existența unui instinct artistic propriu poporului român și a unui stil învederat prin opere cu care ne putem mândri, nu exclude orice înrâurire străină în arta noastră. Cu spiritul lui sarcastic, el critică pe aceia cari exagerează importanța influenței Romanilor și, deși apreciază opera împăratului Traian, el adaogă: „cultul naționalității nu m'a orbit în punctul de a lăuda găștele din bățatură, sub cuvânt că sunt urmașe ale găștelor din Capitol”.

Patriotismul său este pe cât de discret pe atât de adânc. Și el visa România de azi! Din excursia dela Sf. Gheorghe din 1894, el scrie soției sale: „Mon patriotisme se développe beaucoup plus quand je me trouve dans des localités roumaines qui ne nous appartiennent pas encore!”

Înrâurirea binefăcătoare a personalității lui Odobescu nu este limitată la scurta vreme ce el a petrecut în mijlocul nostru, ci se va repercuta mai

departe în decursul vremurilor. Generații întregi îl vor ceti cu interes și cu folos, luând drept pildă munca sa închinată intereselor artistice și culturale ale țării. Această constatare este de sigur cea mai frumoasă laudă și cel mai adânc omagiu ce i se pot aduce.

De subtilele lui aprecieri estetice și de largile și sănătoasele sale considerațiuni în interpretarea operelor de artă se vor călăuzi generațiile viitoare la înșirarea produselor artistice din cuprinsul țării.

Figura olimpiană a lui Alexandru Odobescu ne va sta veșnic înaintea, ca păzitor al mărețului templu ce el a ridicat artei românești a cărei faimă dela el porcede.

* * *

Alexandru Odobescu s'a născut la București, în 23 Iunie, stil vechiu, 1834. Tatăl său era polcovnicul Ion Odobescu (1793—1857), care a jucat oarecare rol ca mare Spătar în revoluția din 1848; iar mama sa, Catinca (1811—1886), era fiica doctorului Caracaș, cunoscut și ca scriitor.

În latura de miază-noapte a bisericii Icoanei se mai vede azi, ros de vreme, impunătorul sarcofag de piatră, pe care sunt reprezentate, pe o pernă, spada între decorații iar pedeeasupra coiful de general al lui Ion Odobescu. Acest trufaș monument, contrastând prin aspectul său clasic față de romanticele pietre funerare ale vremii, ne redă atmosfera de înaltă cultură, în mijlocul căreia s'a născut Alexandru Odobescu.

În casa boierească a părinților săi el căpătă o cât mai îngrijită educație, vorbind și scriind curent limba franceză, fără a neglija însă să se pătrundă de adevăratul graiu al țăranului român, pe care-l iscodește mai ales la vânătorile, în care însoțea pe tatăl său încă din cea mai fragedă copilărie. În pustietatea Bărăganului, de care a rămas așa de strâns legat, în căruța după dropii s'a familiarizat el — după cum așa de des o mărturisea — nu numai cu flora pustiei noastre, dar mai ales cu floricele de stil ale graiului șăgalnic, cu care vânătorii șireți căutau să încânte pe rari oaspeți ce știau să aprecieze și să răsplătească glumele lor strămoșești.

Dar în afară de aceste lecții vii, copilăria lui fu hrănită și de lecturi serioase din cărți frumos ilustrate, ce deveniseră unul din cele mai răspândite mijloace de propagandă franceză ale vremii. Astfel se explică cum, la vârsta de 17 ani numai, îl vedem ținând, la 17 Martie 1851 la Cercul Românilor din Paris, o conferință intitulată „Viitorul Artelor în România“, reprodusă în numărul de Noemvrie 1907 al acestei reviste, după „Junimea română“ a lui Vasile Alecsandri. Dacă n'am avea această publicație din 1851, s'ar putea bănui o ulterioară refacere a textului, atât este de serios gândită și bine cumpănită cea dintâi conferință a copilului precoce, care începe prin următoarea enunțare, de actualitate încă și azi :

„În schița care am făcut-o când mi-a fost rândul de a vorbi în cercul nostru, am pășit spre conchiderea următoare : Pentru a ridica starea fizică

a poporului Român, agricultura e pârgăhia cea mai puternică: o legislație bine chibzuită îi va da cel mai mare ajutor. Cât pentru starea lui morală, avem două mijloace, pe care nimeni nu le va tăgădui, adică; dintr'o parte instrucția publică, bine răspândită; din cealaltă formarea unei literaturi și unor arte naționale. Iar peste toate acestea domnește marele simțământ care singur poate aduce puterea; adică unirea într'o credință comună, cum am zice, într'o religie, care ar fi a tuturor Românilor și pe care, din norocire, începem a o căpăta".

Același spirit al realităților, care îl caracterizează peste tot în viață, ni se manifestă dela această primă încercare a lui Odobescu.

În felul său șugubeț, dar veșnic cu miez și interesant, pe care-l găsim amplificat în Pseudo-kinetikus, el disertează în conferința sa asupra muzicii, picturii, sculpturii și arhitecturii, dorind ca cei cari se îndeletnicesc cu ele „*să dea României bazele artei sale viitoare*".

Nu cunosc un alt exemplu al stabilirii cu atâta prevedere a unui program de lucru, pe care autorul să-l fi îndeplinit cu atâta sfințenie, ca Odobescu pe al său.

Din conferința sa se văd intențiile cu care el se stabilise la Paris, spre deosebire de mulți dintre tinerii de bani gata, în vremea când „moldovalaque” era sinonim în capitala Franței cu „*ras-taquouère*” desfrânat.

Bine instalat, după cum reese din scrisorile ilustrate cu desaturile interiorului său, trimise mamei

sale, Odobescu lucrează serios, reușind să-și treacă chiar bacalaureatul în litere la 13 Decembrie 1853.

Din vremea studiilor și a cercetărilor prin muzee și biblioteci el leagă prietenie nu numai cu toți filoromânii vremii, dar și cu viitoare somități ale Franței

În timpul șederii sale la Paris se familiarizează cu mai toate limbile romanice, aprofundând însă mai ales clasicitatea greco-romană în scrierile și în monumentele ei.

În dorința de a-și mări cercul cunoștințelor, tânărul studios călătorește nu numai în provincie și chiar peste hotarele noiei țări de adopțiune, din care însă ține contact viu cu patria sa, printr'o neîntreruptă corespondență cu părinții săi.

Din călătoria întreprinsă între 3 și 11 August 1852 la Londra, vedem că „Muzeul Britanic și teatrul englezesc, în care nădăjduiam să văd jucând bucăți de ale lui Shakespeare, erau cele mai puternice momeli“ care îl duceau la Londra.

Într'un stil ușor, în care reflecțiile adânci alternează cu glumele și cu veselia, este scrisă întreaga călătorie, al cărei conducător, cu drag ascultat de tovarășii săi, era însuflețitorul Odobescu. Unul din însoțitorii săi, demult răposatul meu unchiu Iancu Samurcaș, îmi istorisea, cu plăcută amintire, amănuntele din acea călătorie, de care el, fiind suferind, nu se putuse bucura ca și ceilalți, nevoit fiind chiar a părăsi Londra mai din vreme ca tovarășii săi. Dela el știu ceea ce, dintr'un firesc sentiment de demnă stăpânire, Odobescu nu pomeneste în descrierea călătoriei sale, anume admi-

rația ce el provoca, fără greș, oriunde se arăta. Pe stradă, la teatru, la restaurante sau chiar în societatea așa de presumțioasă a snobilor dandy, Odobescu se făcea remarcat prin frumusețea chipului și prin eleganța, pe cât mai naturală pe atât mai fermecătoare, a întregii sale înfățișeri. Era, în vorbă și în port, de o distincțiune prin care răpea admirația chiar a flegmaticilor și închipuiților englezi.

Aceeași impunătoare impresie trebuie să fi produs el și la noi în țară, deoarece, încă de pe băncile școlii, aflasem reputația de care el se bucura drept cel mai chipeș și falnic dintre oamenii zilei.

Invăluit într'această faimă legendară, la care din parte-mi se mai adauga și respectul datorit profesorului universitar, l-am cunoscut pe Odobescu în laboratorul lui Zizine Cantacuzino, „convorbiristul“ și traducătorul lui Schopenhauer, cu care ne trudeam să realizăm diapozitivele de abia atunci răspândite în străinătate.

Trebuie să mărturisesc că mândra lui înfățișare depăși cu mult închipuirea ce-mi plăsmuisem despre el.

Ca nepot al fostului său tovarăș de drum în călătoria la Londra din 1852, Odobescu mă cinsti cu un interes pe care altfel, probabil, nu l-ar fi acordat unui simplu licean, de și îl interesau experiențele de proiecțiuni, pe care în urmă le-am introdus la cursurile sale.

Inscriindu-mă la Universitate, nu fără mândrie am constatat că idolul meu dintre profesori era și de ceilalți studenți cel mai preferat, singur Maio-

rescu făcându-i concurență în admirația entusiastă a tineretului.

Comparația lui Odobescu numai cu colegii săi din țară nu ar fi de ajuns pentru a-i dovedi superioritatea, care, după cum vom vedea, se susține și față de savanți străini.

De ceilalți profesori ai facultății de litere, pe cari i-am avut, nu-și mai amintește nimeni, în afară de foștii lor elevi. Uitați sunt azi academicienii Quintescu, V. A. Urechia și chiar gălăgiosul Gr. Tocilescu.

Spre deosebire de acest neinteresant mediu profesoral, Odobescu se încadra în grupul select Maiorescu-Hasdeu-C. Dimitrescu-Iași.

Alături de acești foști corifei ai Universității, Odobescu își păstrează un loc de frunte nu numai ca profesor dar mai ales ca educator al tinerimii, în calitatea sa de director incomparabil al Școlii normale superioare, pe care năzuia să o ducă la înălțimea celei din Paris, după care se inspirase.

Sinceritatea, lipsită de orice artificiu oratoric, cu care el se spovedea față de ascultătorii săi de rezultatele la care ajunsese în prepararea cursului, contrastând cu recitarea emfatică a unor lecții proaspăt traduse, fără a fi bine înțelese chiar, ca în cazul lui Tocilescu, a contribuit la o nu întotdeauna justă apreciere a profesorului Odobescu.

Din comparația cursurilor lui cu ale marilor maeștri ai Universității din Berlin, unde el mă sfătuisese să continui studiile speciale după un an

absolvit sub a sa direcție la București, am putut stabili valoarea adevărată a dascălului român.

Venind într'o vacanță de Paști la București, am nemerit la cursul lui Odobescu lecția despre frontoanele dela Olympia, pe care o ascultasem de curând la Curtius, autorul chiar al`desgropării acestor insemnate monumente artistice. Ajutat de asistentul său, care scria pe tablă citațiile sau arăta pe hartă și pe graficele expuse indicațiile maestrului, veneratul și renumitul Curtius ne ținu asupra frontoanelor amintite o admirabilă conferință ne-întreruptă de nicio ezitare. Magister dixit, și nimeni nu se putea îndoi de afirmările lui așa de clar și curgător expuse.

Intr'o sală mică, destinată cursurilor de optică și electricitate, singura în care se puteau face proiecțiuni, Odobescu trată acelaș subiect pe care-l auzisem la Berlin. Dispunând de planșe mult mai puține și de aceea înconjurat de cărți cu ilustrații Odobescu, care din fire nu era deloc orator, se străduia să ne lămurească cât mai deslușit atât frumusețea statuelor cât și orânduirea lor, atât după Curtius cât și după Profesorul Treu, care, la Dresda, le expusese într'alfel decât cei dela Berlin,

Prin felul său de a căuta împreună cu noi adevărul, iar nu voind să ne impună părerea sa, după cum proceda savantul german, mărturisesc că am profitat mult mai mult din prelegerea, mai puțin curgătoare dar mult mai convingătoare a lui Odobescu, decât din frumosul discurs al lui Curtius.

Căci dascălul român era mai presus de toate animat de dorința sinceră de a instrui pe auditorii săi, iar nu de a-i ului numai printr'o expunere impecabilă ca formă. Această grijă era rezervată preocupărilor sale literare. Cu elevii săi el nu perora de unul singur, ci colabora cu ei la stabilirea adevărului. Prin întrebările ce-și punea în locul unor afirmări pripite, el ținea veșnic deștept interesul pentru subiectul în discuție, reușind a fi mult mai captivant decât mulți dintre prețișii oratori, ce îmbrăcau în haine pompoase și fraze frumos sunătoare sărăcia ideilor. Odobescu era preocupat de miezul prelegerilor sale în primul rând. Vorbirea lui clară și înceată impunea prin sinceritatea ei și prin spontaneitatea necăutată a termenilor adecuați, de cele mai multe ori cu un parfum plăcut de vetustate. Cunoșcându-și nedibăcia oratorică, el își scrie conferințele publice, pe care le cetea însă cu o încântătoare măiestrie naturală, nici decum teatrală sau bombastică. Cetirea lui era reflexul ritmului ce stăpânea întreaga lui fire.

De o eleganță firească, încins în veșnica-i redingotă neagră, trupul său înalt și voinic purta pe umerii cei largi un cap clasic prin desăvârșita armonie a trăsăturilor viguroase de tip praxitelic. Pletele lungi, prea timpuriu cărunțite, terminându-se în bucle, acopereau frumoasa-i țeastă admirabil boltită. Privirea-i învăluitoare și blândă impunea totuși o respectoasă rezervă celor care îl apropiiau. Pe toți însă îi captiva farmecul irezistibil al acestui *causeur* neîntrecut, care subjugase nu numai pe

elevii și pe compatrioții lui, dar și pe toți savanții străini, mândri de a-l fi cunoscut.

Părea să fie coborât din Olymp, anume travestit după moda zilei spre a se strecura nevăgâat în seamă de pământenii neînțelegători ai aspirațiilor înalte și ai patimilor nesățioase ce clocoteau în acest suflet din altă lume.

L-am văzut pentru ultima dată în toamna 1895, înainte de a mă reîntoarce în străinătate, încărcat de neprețuitele-i sfaturi în vederea desăvârșirii studiilor sale preferite, către care el mă îndrumase. Se simțea strâmtorat în modesta căscioară din retrasa stradă Cuza-Vodă din preajma Spiridoniei. Vitrourele și mobilele, croite după indicațiile lui pentru încăperi vaste din vremuri de belșug, se îngărădeau în odăițele îmbâcsite cu resturi din splendida-i bibliotecă de odinioară. Deși obosit, palid, cu figura brăzdată de suferințe ascunse, el mă reținu ceasuri întregi, interesându-se de aproape de mișcarea artistică din străinătate, ani mându-se, ca în vremuri bune, în decursul convorbirii plină de prețioase învățăminte pentru mine. Păstrez încă bine deslușită, desprinzându-se în toată demnitatea ei în cadrul modest al căsuței sale, figura veneratului meu maestru, de care nu bănuiam că-mi luam ultimul rămas bun după făurirea împreună a atâtor planuri de activitate viitoare.

Intors la München, primii groaznica știre că, de și în deplină desfășurare a facultăților sale intelectuale și trupești, într'un moment de juvenilită nesocotită și de egoism păgân Odobescu, cre-

zându-se umilit, în trufia lui olimpiană, și-a curmat singur firul vieții pământești, cufundându-se conștient în somnul cel de veci.

Câte lucrări și sfaturi ne-ar mai fi putut da matura sa chibzuință!

Din ziarele trimise de prieteni, păstrez încă relatările lui Carageale chiar asupra neașteptatei drame, al cărei desnodământ nici eroicul devotament al mărinimoasei doamne Odobescu nu-l putuse înlătura.

În loc de testament ne-a rămas dela el următoarea scrisoare, trimisă de sărbătoarea Sfinților Arhangheli, cu două zile numai înainte de hotărârea fatală, profesorului Anghel Demetrescu, prietenul său.

Cu o stranie luciditate de spirit și cu o detașare de cele lumești demnă de eroii antici, stoicul Odobescu, cu o socratică ironie, se spovedește înainte de groaznica-i faptă :

București, 8 Noemvrie 1895.

Amice Anghele,

Fără să fiu om rău, nu știu cum s'a întâmplat de am avut mulți, foarte mulți vrăjmași și detractori pe lumea aceasta. Puțini din contra, au fost aceia care mi-au arătat întotdeauna o vădită simpatie. Printre aceștia ai fost și D-ta. Poate chiar de aceia, împrejurări cu totul nechibzuite te-au făcut să aibi asupra ultimilor ani ai vieții mele, — și în mod cu totul indirect, — o influență așa de mare, așa de hotăritoare, încât o credință,

ca și superstițioasă, mă îndeamnă astăzi, când ași trebui, după convențiunile sociale, să-ți urez veselie, a veni prin aceste rânduri să-ți zic un rămas bun pe veșnicie.

Fericitul chip ce ai de a prețui ale vieții, nu s'a potrivit cu violența și cu idealurile patimilor mele.

Intr'o zi, ca în glumă, m'ai împins D-ta spre o cale, pe care eu din nefericire, apucând-o orbește, ea m'a adus, peste patru ani și jumătate, la prăpastia în care mă afund acum și din care nu am putut scăpa, căci inima mi-era ferecată.

Când uneori te vei mai gândi la mine, cugetă, te rog, și spune tuturor că nebun n'am fost, dar că cu inima mea peste fire simțitoare, am căzut pradă ușurinței și vulgarității simțurilor unei ființe fără inimă, fără conștiință, lipsită chiar de acea pătrundere de minte ce-ar fi făcut dintr'insa o zână inspiratoare a mult — puținelor mele facultăți intecectuale.

Mi s'a întâmplat să iubesc și alte femei în viața mea și câteva din acelea au fost pentru mine îndemnătoare la cele mai bune și mai alese ale mele lucrări.

Aceasta însă, pe care am iubit-o mai mult decât pe oricare, a fost adevăratul mormânt al inteligenței, al iluziilor, ba chiar și al vieții mele.

De ce n'am judecat-o și eu precum o judecaseși D-ta ?

Ași mai fi trăit poate ani mulți încă, lucrând cu folos pentru toți.

*Acum m'am dus ! Arhanghelul Mihail cel răpitor
de suflete a fost astăzi dânsa pentru mine.*

*Să n'aibi însă D-ta muștrare ! Dar izar, să nu
lași ca dânsa să-și bată joc de memoria mea, prin
tot felul de murdare clevetiri, precum și a bătut
joc de ultima parte a vieții mele.*

*Aceste, amice Anghelule, ți le spun rândurile de
față cu prietenească limbă de moarte dela mine*

ODOBESCU A.

.

Coloanele de reportaj ale lui Carageale, mar-
torul acelor zile și amic al lui Odobescu, asupra
ultimelor sbuciumări ale marelui dispărut vor în-
tregi, cândva, acest capitol, neîncheiat aci și de
interes acum numai pentru supraviețuitorii acelor
vremuri.

Pentru posteritate, rătăcirea momentului fatal
nu întunecă strălucirea aureolei, sub care rămâne
pururi vie măreața icoană a lui Alexandru Odobescu.

ALTE CĂRȚULII
DIN
CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
CUPRINZÂND BIOGRAFII ATÂT DE INTERESANTE PENTRU
—== TOATĂ LUMEA ==—

I. ROMÂNI

A. ȘAGUNA de I. Lupaș	Lei 10
SP. C. HARET de I. Simionescu	” 5
N. MILESCU de I. Simionescu	” 5
ANASTASIA ȘAGUNA de I. Lupaș	” 5
DĂNILĂ APOSTOL de N. P. Smochină	” 8
NICOLAE BĂLGESCU de V. Sassu	” 8
GH. I. DONICI de Gen. R. R. Rosetti	” 8
ALEX. ODOBESCU de Al. Tzigara-Samurcaș	” 8

II. STRĂINI

PASTEUR de Prof. C. Motaș	Lei 10
HENRI FORD de Ing. N. Ganea	” 5
M. BERTHELOT de Căp. M. Zapan	” 5
E. ROUX de Prof. Dr. G. Marinescu	” 8
GOETHE ca naturalist de Prof. I. Simionescu	” 5

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

16. Creșterea păsărilor de PROF. C. MOTAȘ.
17. Rătăcirii bolșeviste de MAIOR I. MIHAI.
20. Răsadnița și plantele din răsad de V. SADOVEANU.
22. Meșteșugul vopsitului cu burueni de ART. GOROVEI.
23. Cum orbim de DR. G. GLĂVAN.
24. Păstrarea cărnii de porc de G. GHEORGHIU.
25. Calul de prof. E. UDRISCHI.
27. Cum trebuie să ne hrănim de E. SEVERIN.
29. Beția de DR. EMIL GHEORGHIU.
30. Lămurirea Constituției de ARTUR GOROVEI.
33. Mama și copilul de PROF. M. MANCIATIDE.*
36. Omul și societatea de AL. GIUGLEA.
37. Bucătăria stăncii de MARIA GEN. DOBRESCU.
38. Sיעca de zahăr de C. LACRI-TEANU.
39. Ingrășarea pământului de I. M. DOBRESCU.
40. Friguri de baltă de DR. T. DUMITRESCU.

Nr.

41. Banul de A. GIUGLEA.
42. Staturi practice de I. A. SCHORR.
43. Lămurirea Calendarului de A. GIUGLEA.
44. Conjunctivita granuloasă de DR. I. GLĂVAN.
45. Burueni de leac de A. VOLANSCHI.
46. Staturi casnice de MAICA RALUCA.
47. Cultura tomatelor de I. IVOBAN.
48. Rețete pentru gospodine de MAICA RALUCA.
49. Lingoarea de DR. I. DUMITRESCU.
50. Blenoragia sau sculumental de DR. N. IOAN.
51. Practica agricolă de A. BEJENARIU.
52. Apa de băut de DR. I. BILTEANU.
53. Tifosul Exantematic de TUDOR DUMITRESCU.
54. Boalele animalelor de I. POPU-CÂMPEANU.
55. Lucrări din pănulele de porumb de TITUS G. MINEA.
56. Cartoful de I. POPU-CÂMPEANU.
57. Cum să trăim de DR. P. GRUNFELD.
58. Lucrări din pae și sorg de TITUS G. MINEA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

Nr.

3. Munții Apuseni de M. DAVID.
5. Bucovina de I. SIMIONESCU.*
6. Basarabia de G. NĂSTASE.
7. Dobrogea de C. BRĂTESCU.
10. Viața în adâncul mării de C. MOTAȘ.
- 11.—12. A. Șaguna de I. LUPAȘ.
13. Cătra Everest de PROF. I. SIMIONESCU.
14. Românii de peste Nistru de V. HAREA.*
15. Lituania de G. NĂSTASE.
17. Câmpia Transilvaniei de I. POPU-CÂMPEANU.
18. Moldova de I. SIMIONESCU.
19. Românii din Ungaria de I. GEORGESCU.
20. Jud. Turda Arieș de I. MUREȘEANU.
21. Țara Hașegului de GAVRIL TODICA.
22. Spiru C. Haret de I. SIMIONESCU.
23. Danemarca de MAEDA D. NICOLAESCU.
24. N. Milescu în China de I. SIMIONESCU.
25. Cetățile moldovenești de pe Nistru de APOSTOL D. CELEA.
26. Românii din Bulgaria de EM. BUCUȚA.

Nr.

27. Valea Jiului din Ardeal de P. HOSSU-LONGIN.
28. Țara Bârsel de N. ORHIDAN.
29. Vecniul ținut al Suvelei de V. CIGREA.
30. Macedo-Românii de TACHE PAPA-MAGI.
31. Românii din Banatul Jugoslav de PR. BIZEREA.
32. Coasta de Azur de I. SIMIONESCU.
33. Eivejia de TRAIAN G. ZAHARIA.
34. Maramureșul de GH. VORNICE.
35. Austria de I. SIMIONESCU.
36. Belgia de TRAIAN G. ZAHARIA.
37. Afganistanul de I. SIMIONESCU.
38. Anastasia Șaguna de DR. I. LUPAȘ.
39. Blajul de ALEX. LUPEANU-MELIE.
40. Marea Neagră de DR. I. LEPSI.
41. Pe urmele lui Robinson Crusoe de I. SIMIONESCU.
42. Din Norvegia de .. CONEA.
43. Din vremea lui Ștefan cel Mare de GEN. R. ROSETTI.*
44. Japonia de I. SIMIONESCU.
45. Otarul Savant de I. SIMIONESCU.
46. Intr'o mănăstire din Himalaya de MIRCEA ELIADE.*
47. Dăniile Apostol de N. P. SMOCHINĂ*

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”

- Nr.
48. Govora și Călimănești de I. SIMIONESCU*
49. Sgările norii New-Yorkului de PETRU COMARNESCU*
50. Nicolae Bălcescu de V. SABOT.

- Nr.
51. Țara visurilor împlinite, Egiptul de MIRCEA HEROVANU*
52. Gh. I. Donici de GEN. R. R. ROSETTI*
53. A. Odobescu de AL. TRIGARA-SAMURCAȘ*

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATĂ”.

- Nr..
1. Fabricarea săpunului de A. SCHORR.
2. Motorul Diesel de ING. CASSETTI.
3. Industria Parfumului de E. SEVERIN.
4.—5. Aerul lichid de ILIE MATEI.
6. Industria Azotului de L. CATON.
7—9. Locomotiva de ING. CASSETTI.
10. Aeroplanul de DR. V. ANASTASIU.
11. Baloane și dirijabile de C. MIHĂILESCU.
12. Betonul armat de ING. N. GANEA.
13. Gări și trenuri de G. ȘIABBEI.
15. Aparat de Radtografie de CIPR. DR. M. ZAPAN.
16. Tiparul de VASILE ROMANESCU.
17. Ce se scoate din cărbuni de C. V. GHEORGHE.
18. Industria materiilor colorante de G. A. FLOREA.

- Nr.
19. Fotografia de CIP. DR. M. ZAPAN.
20. Industria zahărului de G. I. BĂHOIANU.
21. Șase montaje de radio de CIP. DR. M. ZAPAN.
22. Cinematografia de CIP. M. ZAPAN.
23. Automobilul de CIPIT DE AVIAȚIE M. PARTAZI.
24. Fabricarea sticlei de G. A. FLOREA.
25. Gazele otrăvitoare de CIP. DR. M. ZAPAN.
26. Împănarea păsărilor de N. C. PIHONESCU.
27. Legatul cărților de I. CARAMALIU*
28. Innotul de P. EPUREANU*
29. Sconterea petelor de VICTORIA A. VELCELESCU*.

RĂSPÂNDIȚI

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Este cea mai trebuitoare bibliotecă. Unică prin varietatea cuprinsului, prin estinătate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului, dându-i noțiuni clare din alte domenii; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor la ori ce vârstă, căci e instructivă, educativă și practică